

26.3.2012

Opetus- ja kulttuuriministeriö

00023 VALTIONEUVOSTO

Viite OKM69/010/2011

Asia **Muotoilutoimikunnan lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi Taiteen edistämiskeskusta koskevaksi lainsäädännöksi**

Valtion muotoilutoimikunta on käsitellyt lakiesityksen kokouksessaan 15.3.2012 ja hyväksynyt lausunnon sähköpostitse.

Muotoilutoimikunta suhtautuu myönteisesti uudistukseen, mutta katsoo, että lakiesityksen tavoitteet eivät kaikilta osin toteudu. Erityisesti vertaisarvioinnin turvaaminen ja mahdollisuus järjestelmän politisoitumiseen ovat huolenaiheina.

Lakiesityksessä ehdotetaan perustettavaksi Taiteen edistämiskeskus, jonka tehtävänä on taiteen ja kulttuurin edistäminen kansallisesti ja kansainvälisesti sekä taiteilijoiden työskentely- ja toimeentuloedellytyksistä huolehtiminen. Toimikunnan käsityksen mukaan tehtävä tulee rajoittaa taiteen edistämiseen. Kulttuurin mukaan tuominen laajentaa toimialaa liiaksi.

Uudistuksen keskeiseksi tavoitteeksi ilmoitetaan vertaisarvioinnin aseman säilyttäminen päätöksentekoprosessissa. Lakiesityksessä esitetyillä toimenpiteillä vertaisarvioinnin turvaaminen ei näyttäisi toteutuvan. Toimikunta on huolissaan vertaisarvioinnin laadusta, kun esityksen mukaan eri taidemuotojen asiantuntijoita on mukana taidehallinnossa entistä vähemmän.

Asiantuntijaryhmien määrästä ei pitäisi säätää lainsäädännöllä, vaan jättää asia Taiteen edistämiskeskukseen itsensä päätettäväksi.

Taiteen apurahojen ja avustusten päätöksenteon on tärkeää pysyä vähintään käsivarren mitan päässä poliittisesta päätöksenteosta. Asiantuntijaryhmien kauden pidentäminen neljäksi vuodeksi sisältää vaaran järjestelmän politisoitumisesta, joka olisi ristiriidassa arm's length -periaatteen kanssa. 4 + 4 vuoden kausi on liian pitkä aktiiviselle taiteilijalle olla tilanteessa, jossa hän ei voi itse hakea apurahoja. Nykyinen kolmen vuoden kausi on sopiva.

Taideneuvostoon tarvitaan esitettyä enemmän jäseniä, jotta valta ei keskity liiaksi. Neuvoston jäsenten tulee olla eri taiteenalojen asiantuntijoita. Lakiesityksen muotoilu, jossa OKM tekee nimitykset "kuultuaan taiteen yhteiskunnallisen aseman kannalta merkittäviä tahoja" jättää mahdollisuuden tehdä nimityksiä poliittisin perustein. Taiteen alan järjestöjen kuuleminen luottamuselimiä nimitettäessä on tärkeää. Valtakunnallisten luottamuselinten puheenjohtajien säännöllinen yhteydenpito pitää säilyttää.

Päätöksenteon läpinäkyvyyden lisääminen on kannatettava periaate. Valittamisoikeus laillisuusperusteella on hyvä uudistus, mutta sisältää vaaran viraston hallinnollisen työmäärän

kasvusta. Viraston päättäessä yhteisöjen valtionavustuksista ja taiteilijaeläkkeistä asiantuntijaryhmiltä pitää pyytää lausunto – ei pelkästään "tarvittaessa". Viraston johtajan viran pitää olla määräaikainen.

Eri taiteenalojen alueellinen tasavertaisuus huolestuttaa toimikuntaa. Jos alueille asetetaan valtakunnallisia erityistehtäviä, myös muiden taiteenalojen samanaikainen kehitys kyseisellä alueella tulee turvata.

Nykyinen vertaisarviointi perustuu asiantuntijoiden vapaaehtoistyöhön. Kokouspalkkioiden ja matkakulujen lisäksi tulisi luottamushenkilöille korvata ansionmenetys valmistelutyössä käytetystä ajasta.

Muotoilualan erityisen suuri moninaisuus tulisi ottaa huomioon asiantuntijaryhmää nimitettäessä. Liian pieni jäsenmäärä vaarantaa riittävän asiantuntemuksen ja päätöksenteon luotettavuuden.